

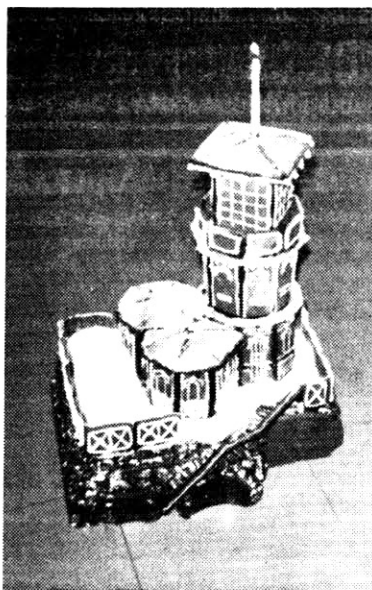
Pakinani otsikko 25. toukokuuta oli niin uskottoman tökerö, että kirjapaino kieltäytyi sen julkistamisesta. Tekstiin sanakummitus kuitenkin oli päässyt "livahtamaan." Kirjoitin tosiaan "Poikkitormän kahvila", joka paikannimi kummittelee siinä Tähtitorni-postikortissa, josta puhuin. Oikaisu on silti mennyt perille, ja siitä on kiitetty Ostersundia myöten.

Väärinkäsityksestä johtuen tipahti pakinastani myös oheisen piparkaku-tähtitornin valokuva, josta tekstissä paljonkin puhuttiin. Tornin arkkitehti-rakennusmestari on siis Rita Matllar, mikä sekin kerrottiin. Lottakuvat kuuluvat huvittaneen monia, mutta sitä porraskuvan alimmaista lottaa ei kukaan ole tunnistanut. Vai onko?

Monet Tähtitorni-keskustelut saivat minut kertaamaan Oulun linnanraunioiden historiaa. Otin hyllystä edesmenneen eversti Ahti Paulaharjun, Pohjois-Pohjanmaan Museon entisen intendentin ja Oulun linnan viimeisimmän rakentajan (pienoismalli museossa),

kirjan Oulun linna. Ensimmäisen Oulun linnan Linnansaareen, eräänlaisen kenttävarikon, sanoo Paulaharju, rakennutti Pietari Bagge syksyllä 1590. Paulaharju on vielä siinä vahvassa "virkkuslaisessa" uskossa, että tällä saarella oli ollut jäännöksiä novgorodilaisajan 1370-lukuisesta linnasta. Tästä häntä moitti kirja-arvostelussaan H.S:ssa Henrik Lilius (8. 2. 1969) viitaten prof. Kyösti Julkun uusimpiin tutkimuksiin. Lilius ei kuitenkaan huomannut, että Julkun artikkelisarja Kalevassa ilmestyi vasta kun Paulaharjun kirjan käsikirjoitus jo oli kustantajalla ja koneet pyörivät joulumarkkinoita varten.

Vuonna 1605 rakensi Isak Bhem (Behm) Kaarle IX:n määräyksestä em. saarelle sen linnoituksen, jonka tunemme Oulun linnana. Tästä linnasta ei koskaan taisteltu. Kaupunki ja linna jäivät 1714 puolustuksesta pohjoiseen edenneen venäläisarmeijan käsiin. Aluksi linna lie kelvanut jonkinlaiseksi tukikohtaksi, mutta kevättalvella 1715 venäläiset hävittivät sen. Jotain

jäi kuitenkin jäljelle, puu- niin kuin kivirakennuksiakin, vallit ja muitakin varustuksia. Karttoissa ja muissa virallisissa papereissa puhuttiin edelleen linnasta, ja saari oli esimerkiksi "Uleå Slotts Holme."

Linna (!) ei ollut enää sotavoi- mien käytössä, mutta siellä oli mm. vankila. Oli myös erilaisia varustuksia, mm. musta- ruutivarasto.

Oulun linnan toisen hävityksen aiheutti raju ukonilma heinäkuun viimeisenä 1793. Salama iski entisen ruutikellarin puisiin rakennelmiin ja tulipalo sytytti ruutivaraston. Hirveä rysäys — oululaiset luulivat, että kysymyksessä oli maailmanloppu... Muistatte - han sen kivenjärkeen, joka lensi salmen yli Pikisaaren puolelle ja iskeytyi kattojen ja lattian läpi kellariin, jossa se vieläkin on, vanha punainen rakennus saaren ensimmäisen korttelin pohjoisrannalla. Jotain jäikin, mm. kansliarakennuksen kellarin muurit. Tämän kivihuoneen sai n. 1830 hallintaansa Oulun Kauppa- seura, joka teki siitä kauppi- aiden ruutivaraston. Sen jälkeen puhuttiin yleisesti ruutikella- rista.

Kauppaseuran aloitteesta perustettiin Oulun merikoulu, jota varten tarvittiin observa- torio eli tähtitorni. Samanai- kaisesti Oulun 1873 aloittanut uusi valistunut kuvernööri Otto Gustaf Nyberg ryhtyi toi- menpiteisiin Linnansaaren muinaismuistojen pelastami- seksi tuholta. Hän sai kruunul- ta rahaa, ja vallit ja osa raken- nelmista pelastettiin jälkipol- ville. Arkkitehti Wolmar West- ling piirsi merikoulun obser- vatorion 1873, ja 1875 se raken- nettiin kauppiaiden ruutikella- rin ja entisen kansliaraken- nuksen jäännösten päälle. Rakennusmestarin nimi oli Ericinpoika Juliander. Viimeksi kauppiaiden ruuti- kellarina toiminut holvi Tähti- tornin alla on aina kiehtonut oululaisten mieltä. Milloin mahtaa toteutua arkkitehti Antti-Auku Rissasen suunni- telma: kahvila (ravintola) ja miksipä ei baari (ei mikään barbaari) Linnankellari!